

Boris Režek:

SPOMINI NA OJSTRICO ✓

neg je pobeljal Dleskovško planoto in tudi na stezi s Presedljaja proti Korošici so se že ugrezale stopinje. Snežilo je v velikih kosmih; z vetrom so nastajali za skalami mali zameti, snežinke so se vrtnčile po zraku in na robovih je prepeval veter.

Po malem je nastajal dan. Vso noč je bil rosil droben, mrzel dež. Že po Beli sva vedrila pod skalami ob poti in sopuh se je dvigal z naju, ko sva spet morala naprej v temo, polno šumenja naraslih voda in škrabljanja deževnih kapljic po listju nad nama. Težki bisagi sta naju greli, ko sva ubirala stezo v rumenkastem soju sveče v svetilki in sva videla samo skalovje in drevje, ki je vstajalo iz pršeče megle in se spet izgubljalo vanjo.

Pred svitom sva bila na Presedljaju; zajel naju je piš in v luč je priplesala snežinka, kmalu pa se je gosto usulo iz kalne sivine. Pobeljena sva rila vkreber, obleka je zmrzovala; tiščala sva roke v žepe, jih vtikala pod pazduhe in opletala z njimi, a v čevljih je žvrkala voda. Sredi poletja...

Vso pot iz Bele skoraj nisva spregovorila. Napor naju je dajal, ker sva bila težko oprtana, in če sva odložila breme za kratek oddih, naju je hotelo kar dvigniti v zrak in še huje je bilo potem znova zadeti naphano, napito reč na otekla ramena. Mula bi crknila v takem, človek pa vzdrži, ker pač mora. Takole za kaka dva tedna hrane, vrvi in železje. Dovolj je bilo, da sva otopela in se zvedrila šele potem, ko se je končno svet prevesil navzdol in sva z roba ugleдалa kočo na Korošici. Tedaj je bila to še v resnici kočica s kuhinjo ter obednico in spalnico obenem, kakršno pozna današnji rod le iz starih opisov. Iz kamenja zidana nizka zgradba s plosko streho iz Frischaufovih in Kocbekovih časov, ko je bil po gorah še mir in ni bilo nobene potrebe po današnjih domovih s točilnicami in zasoljenimi cenami.

V tej koči je one dni mogel prenočiti kak ducat ljudi, a jih je ob navalu spravil oskrbnik pod streho dvakrat toliko. Po klopeh, po mizi in vsevprek po tleh. Ljudje tedaj niso bili izbirčni. Marsikdo je bil še zadovoljen, da se je mogel potegniti po trdem podu in noč je minila v izbrani zabavi, ker so bili obiskovalci gora skoraj sami znanci in so bili drug drugega veseli.

Ta čas je bil oskrbnik stari Dežman — Suhc iz Luč, že blizu 80 let star, a še vražje trden možak. Od vsega početka, odkar je Frischauf odkril te gore, je ostal zvezan z njimi; vodil nemško gospodo, zaznamoval in nadeloval pota, pa klel, ko so mu užaljeni Slovenci razbijali nemške napisne table in vdiral v kočico, ki je zanjo skrbel bolj kot za svojo krojaško obrt in občinsko službo v Lučah. Vleklo

ga je pač v gore in ko so z Avstrijo vred izginili tudi Nemci, je postal slovenski vodnik in oskrbnik.

»Malo sta mokra...« je dejal, ko sva stopila čez prag in je začelo curljati iz naju po tleh in ga je bilo naposled moč izbutati iz trdnega spanca. Trajalo je, preden je sestopil s svojega nadstropnega pograda v kuhinji in je med obilnim godrnjanjem prižgal luč, preden je odprl. »Ja, pa snega sta prinesla!« se je začudil, ko je videl vse belo na planem. »Ali ga je v Ljubljani toliko odveč?« je godel, ker naju je po govorici presodil, od kod sva. »Samo prostora nimam nič« je dodal ves zaskrbljen.

Še tega se nama je manjkalo. Vsa mokra in zbita, pa da bi ne imela kje ležati... A Suhc se je zdaj široko zarežal, ves zadovoljen, da naju je lahko malo potegnil. Saj v koči ni bilo nobenega gosta. Marno je še nekaj pripovedoval, ko je razgrinjal odeje čez naju, toda tisto je govoril le še samemu sebi.

Okoli poldneva sva se spet zavedela, ko naju je vzdramila pogoltna, prava škodljivška lakota in jed kar ni hotela biti kuhana. Spravila sva se v posušeno obleko in stopila na prag.

Medlo sonce je skušalo jemati sneg, toda po planini so se vlačile megle in le za hip je bilo videti vrh Ojstrice, kjer so se vrtinčile snežne zastave. Truma žensk je gazila po snegu proti koči. Samo drobne pike so se utrnile s prevali, toda glasovi so doneli pol ure daleč. Lučanke so prinašale cement, opeko in v križ zbite deske za novi Kocbekov dom. Mlada dekleta, ki jim ni bilo nič nositi po 25 ali 30 kg osem ur daleč; toda starejše ženske so s strpko potezo ob ustih odlagale svoje tovore pred kočo.

Samo z vdanim nasmehom so odgovorile, da ne gre drugače, ker je hudo za zaslužek; toda Suhc je obrnil trpkost v šalo.

»Baba ima hudiča v kompaniji, dedec pa mora onegaviti sam.«

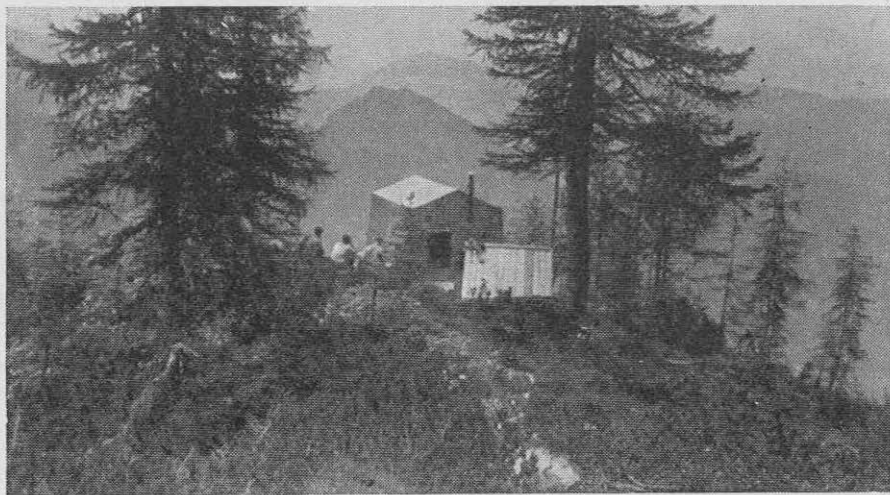
Med smehom in zasoljenimi odgovori je minil spomin na pre-stani napor in razigrane so odhajale na daljne domove.

V sklepih nama je še pokalo in ram se kar nisva smela dotakniti. Tudi vreme se nikakor ni moglo napraviti. Znova je pričelo rositi in veter je pojal megle po kontah. Pusto so sivele preostale zaplate snega izza rosnih šip.

Koče sem imel že dovolj, sleherna stvar je bila že ogledana in zdolgočaseno sem obračal strani v vpisni knjigi. Obstal sem pri imenu M. M. Debelakove. Podatki so se skladali s člankom v PV (1927, str. 61), v katerem je opisala svoj samohodski vzpon po severozahodni (prav: zahodni) steni Ojstrice l. 1926 in to neposredno po uspelem vzponu po severni steni Špika, ko si je ogledovala »zloglasno severno steno Ojstrice...«

Menda je že čas, da povem, da sva bila tiste dni v začetku julija 1929 z Modcem namenjena pod severno steno Ojstrice (v NA severozahodno), o kateri sva vedela, da je imela svoje ogledovalce in oblegovalce, da pa nikomur še ni uspelo, da bi jo preplezal.

Ali je M. M. Debelakova po l. 1926 še kdaj poskušala tod okrog? Vpisna knjiga na Korošici je o tem molčala. Vendar je bilo mogoče,

Bivak pod Ojstrico, odprt 28. avgusta 1955 Foto Ciril Debeljak

da so bili v steni Nemci ali Avstrijci, ki so ona leta vedno pogosteje prihajali plezat v Grintovce in nisva mogla vedeti zanje.

Najsi sem še tako hodil gledat na plano, dež je nemarno rosil. Modec je vdano spal, Suhc je krehal po kuhinji in sredi dneva je bil mrak, v katerem je enolično prepevalo curljanje s kapa.

Tako sva ždela na Korošici že drugi dan. Modec po svoji naravi v stoičnem miru, jaz pa ves izbruhljiv v pričakovanju, da bi že bila končno v steni, ki so jo obdajale tolikšne legende in mit o nepremagljivosti.

Nič ni pomagalo. Treba je bilo potrpeti še to noč, zjutraj pa sva morala oditi, ker je Suhc preprosto povedal, da bodo prišli delavci in nama razdrli streho nad glavo.

S Suhcem ni bilo nič, nisem ga mogel pripraviti, da bi kaj pripovedoval o nekdanjih dneh, pletel je samo svoje gospodarske skrbi in morda mu je bilo tudi za njegovo ljubljenko kočo, ki mu je dajala streho toliko desetletij, močno žal.

Zjutraj se je vreme končno napravilo in okrog poldne sva s pobočja Rjavčevega vrha (Planinščice) gledala tja čez modrikasto senco v globeli, s katero so se očrtavali Ojstričini grebeni po Jamah. Stena je bila mračna. Črnikaste lise so prepregale ta gladki, žmulasti zid in tu pa tam po robicah pod vrhom je kopnel preostali sneg. Prvi vtis ni bil preveč prijazen. Iz bližine je bila stena povsem drugačna, kakor sva jo videla iz Logarske doline, ko sva z velikim daljnogledom pretikala po njej. Zdaj sva videla, da skoraj ni nobenih navpičnih razčlemb, temveč s policami predeljene žmule med platmi, ki se zde kakor vlite. Počasi sva odkrivala nadrobnosti, toda cele raztežaje ni bilo videti nobenih razčlemb, ki bi jih bilo mogoče povezati

v smer. Vse možnosti so se izgubljale v gladkih predelih. Zaradi tega ta stena tudi še ni mogla biti preplezana, saj tedanja šola takim nalogam še ni bila kos. Tudi ni odločala zgolj zmožljivost, temveč psihični moment. Sam videz tega prepadnega skalovja, ki se dozdevno navpično dviguje iz krnice Jam je bil povsem odbijajoč in vsak poskus je pomenil pot v popolno negotovost.

Iz drugega zornega kota, s Škrbine pod Grofičko, sva odkrila še druge detajle, vtisi so se izpopolnjevali in kmalu sva si bila na jasnem, da so v steni v glavnem možne tri smeri.

Dozdevno najbolj preprost prehod po osrednji grapi sva odklonila ter določila vstop zahodno od nje in zamislila smer naravnost navzgor, ne glede na vse previse, gladke plati in žmule.

Naslednjo noč sva v temi stala na samotnem vrhu. Po petnajstih urah dotlej najtežavnejšega najinega plezanja sva uspela in potegnjena smer je bila le malce drugačna, kakor sva si jo bila načrtala. Toda vmes je bil veder, vtisov in doživetij poln dan.

Utaborila sva se na Klemenškovi planini na robu gozda v seniku pod planšarsko kočo, ki je imela nad vrati pribito gotsko svetniško soho, ki so jo našli pod streho neke kapelice v Solčavi. Začudeno naju je gledalo Klemenškovo dekle, ko sva razkladala vrvi in vrvice, šope klinov in vponk, in je sodilo, da sva prišla popravljat pota. To njeno začudenje nama je brez vprašanja povedalo, da letos še ni bilo nikogar, ki bi prišel s takšno ropotijo in bi bil torej namenjen v steno. Pastir, ki je prišel nekje z robov in ropotal s svojimi obitimi coklami, je le nekaj vedel o plezanju. Zaraščen, v usnjene hlače oblečen možak, mogočnega glasu, je bil nekdanj rudar v Leobnu in drugih rudnikih in se je šele znova privajal domačega jezika, ki ga je skoraj že pozabil in je rajši nemškutaril. Žal ni povedal, kakšna neprijazna usoda ga je vrgla v to gorsko samoto, kjer mu sicer ni manjkalo mleka, pa je zato tembolj pogrešal moških stvari, kot sta tobak in žganje ter sem in tja kakšna ženska.

Ko je bil iz mojega mehurja lahko nabasal svojo zajemalki podobno pipo in razen tega še stisnil dober ščepec tobaka v dlan, se je rad porazgovoril. Pastir Jakob Črne iz Solčave mu je pripovedoval, da je nekoč pred mnogimi leti videl z Grofičke, kako so neki Nemci lezli od Škrbine na Ojstrico. Slišal jih je, ko so kričali in je bil ves trd od strahu, kdaj bo kdo zdrknil. Toda prišli so čez in ko so se vračali s Škarij, jih je srečal na Jamah. Dali so mu srebrno krono in z njo je še tisti večer tekel v Logarsko dolino k Piskerniku, pa je ni utegnil zapiti, ker so bili dobrotniki že tam in so ga napojili, da je obležal na svisljih in je potem tri dni iskal svojo tropo ovac po Robanovem kotu.

Morda so bili to Greenitz, Weitzenbock in Arbeiter, ki so l. 1907 preplezali severovzhodni greben Ojstrice, če ni plezala še kaka naveza za njimi.

»To so bili časi!« je vzdihnil možak, »ko so bile še srebrne krone in liter vina po dvajset krajcarjev.« — »Imata kaj pijače?« je potem zamlaskal z jezikom in potresel najini čutari. Žal ni bilo nič. »Tale

me sicer zdravi,« je nadaljeval, ko je nastregel vodo iz studenca, ki je tekel kar v koči, »a sem ves medel in zanič po njej, — ja, pa kašljam...« je nato zakrehal, da so skodle na strehi kar odskakovale.

Mleko je hotelo biti na Klemenškovi planini dražje kakor v Ljubljani. Dekle je menda menilo, da morajo imeti ljudje, ki se kar tako lahko potepajo po hribih, precej preveč denarja in je računalo še na napitnino, da ji je bilo le treba povedati, da sva študenta.

»Kaj nič ne dobita zato, če tako plezata?« se je zavzela.

»Smrekovo obleko (krsto) pa hrastov križ, če jima sfali!«

Možak je bil modrijan.

Noč je bila tiha. Svetla mesečina je oblivala steno in redke zvezde so sijale med belkastimi oblaki. Tu pa tam je zaklopotal zvonec, ko se je žival premaknila v staji in veter je dahnil po bukvah. V daljni temi je takljava padal kamen.

Ni mi bilo do spanja. Misel je tavalala po steni in se spet vračala s sleherno nadrobnostjo, ki je ostala v spominu. Osrednja grapa, — potem vzhodna smer iz grape levo po sistemu plati na vrh. Zahodni del stene z orjaškimi črnimi previsi. Tu morava priti čez... Če bi vstopila v grapo? Ne, ne smeva iskati prehodov tam, kjer je najlažje. Razen tega pa ogabna plezarija po mokrih, sluzastih kaminih! Sicer pa je grapa zaprta s previsom in bi morala smer napraviti zanko v zahodni del stene...

No, zdaj bo čas za spanje, a pastir spet kreha, da se razlega po vsej planini.

Zjutraj nisva bila prav zgodnja. Rano je skalovje še mrzlo in dokler ni sonca, je tudi sicer preklemano mrz. Severovzhodni greben je žarel v soncu in po njegovih škrbinah so segali svetlobni prameni v steno. Preudarjena smer je jasno izstopala iz senc.

Kaki dve uri sva že bila v steni. Z izpostavljenе police nad vstopom sva dosegla razklan svet, kjer sva pričakovala trdo delo, pa sva ga zlahka prešla. Nad njim se je stena umaknila navzad in nad seboj sva videla samo črne previse, ki so se z njih utrinjale svetleče se kaplje vode, desno od naju pa so visele v dno gladke, strnjene plati. Prišla sva na drnasto gredino v dobri tretjini stene pod črnim previsnim pasom. Tu naju je zmotila čudna najdba. Pobiral sem vrv v zanke, ko opazim med skalami razklano deščico in zarjavelo škatlico od sardin. To so bili sledovi prejšnjih poskusov v steni. Plezalci so mogli priti sem le iz osrednje grape, kajti v smeri, ki sva jo doslej preplezala, je bilo po nastavljenem skalovju lahko presoditi, da ni nihče plezal pred nama. Kdo bi mogel biti? M. M. Debelakova, ki ni hotela omenjati poskušane vzpona? Škatlica je bila le malo zarjavela in tudi les še ni strohnel. Modec je sicer menil, da je vihar odtrgal deščico s triangulacije na vrhu in jo vrgel čez steno; a škatlice gotovo ni mogel prinesiti veter in to na isti kraj pod previse. Drugih sledov ni bilo. Če pa je kdo plezal, bova više zgoraj gotovo naletela na kak klin. Med previsi nad gredino so se kazali prehodi, ki jih je bilo moč iz doline le domnevati. Ta gotovost, da sva pravilno presojala, naju je gnala naprej.

Z gredine sva vstopila v neko zajedo in po njej dosegla prosto steno. Mnogo let pozneje, ko je bila smer prvič v celoti ponovljena, sem se spomnil rjavega, opokanega previsa kakih 50 m nad gredino, ki zapira kratko plat. To je bilo najtežavnejše mesto v vsej smeri. Navzven viseča žmula in nobene špranje ni bilo v njej. Modec je sezul plezalnike, ker z njimi ni našel opore, in plezal bos. Tako rekoč nezavarovan je zmojstril ta previs, v katerega so ponavljalci po l. 1946, ker niso mogli nabijati klinov, klesali stope in oprimke ter tako znižali težavnost na IV.

Že tu je bilo lahko ugotoviti, da nobena naveza ni plezala pred nama. Nad to previsno žmulo sva dosegla razklan svet z izrazito polico, ki je okrog ogla držala v osrednjo grapo. Na to polico pripelje tudi l. 1931 izvedena smer Ogrina-Omerze po osrednji grapi, ko se mora v veliki zanki, kakor sva jo videla že midva, ogniti velikega črnega previsa. Modec še danes trdi, da sem jaz kriv, da nisva nadaljevala svoje smeri po tej polici v osrednjo grapo in po njenem zahodnem rebro kakor pozneje Ogrin in Omerza naravnost navzgor. Vendar moram povedati, da sem hotel v miru pokaditi pipo tobaka, ko je šel Modec po polici na ogled in se mi ni ljubilo za njim, ko je potekla vrv, v grapo pa mi sploh ni dišalo, ker sem slutil krasen prehod po sistemu zajed nekoliko zahodno od police in to v povsem prosti, izpostavljeni steni.

S police je bilo videti navpičen kamin, ki je držal do nekakšnega iz steze pomaknjene pomola, ko pa sva bila na njem... sva v svoje začudenje ugledala pretrgano vrv, ki je bila trikrat ovita okrog neke skale, okrog pa okrvavljene cunje. Vrv je bila že močno preperela. Najine oči so strmele v globino in bližnjo okolico, toda nič ni bilo videti, samo še en klin je tičal v steni... Ne, vsega tega nisva videla midva, to sem bral v Bergsteigerju (1932/33, stran 51), kjer sta se Vinzenz Huber iz Železne kaplje in Ernst Kocher iz Rechberga prav tako kot Dunajčana Schlaudosich in Wacek v »Naturfreundu« (1931, stran 38) razpisala o prvenstveni turi, čeprav sta obe navezi razen variante iz grape na omenjeno polico plezali po dovolj očitni najini smeri.

Kaj je potem moglo biti s to pretrgano vrvjo in okrvavljenimi cunjami? Na pomolu vrh kamina sva opazila, da stojiva na glavi k steni prislonjenega stolpa, v svoje največje razočaranje pa sem videl, kako se je dozdevni sistem zajed spremenil v črnikaste lise od pocejajoče se vode v navpičnih gladkih plateh. Še misliti ni bilo, da bi tod mogla gor. Stolp s svojo zunanjo stranjo grezi navpično v globino, v nasprotnem boku od kamina, po katerem sva priplezala gor, pa je reža segala kakih 20 m navzdol na izpostavljeno polico. Ker je stena tod močno vzbočena, nisva proti zahodu, razen roba z žmulastimi previsi ničesar videla, a za tem robom se je dal slutiti prehod, ker sva bila iz doline tod opazila nekakšno rebro.

Na temenu stolpa sva postavila možica in pustila v njem podatke o turi, napravila spuščalno zanko in se spustila po vrvi na polico. Zanka je seveda ostala ovita okrog skale, okrvavljene cunje

pa so bili nekako 4 cm široki trakovi iz rdečega platna, ki sva jih porabljala za markiranje smeri na bolj zamotanih mestih, če bi se, in to morda celo v megli, morala vrniti, da bi se ne mudila z iskanjem prehodov in klinov. Nekaj teh trakov sva tedaj uporabila, da sva z njimi podložila vrstico zanke. Dež jih je izpral, toda težavno bi jih bilo zamenjati z okrvavljenimi cunjami. Najbrž se je dičnima Koroščema začelo vrteti v glavi šele doma za pisalno mizo, a čudil sem se, kako sta mogla, enako kakor prva ponavljalca, kljub zanki in klinom proglasiti turi za prvenstveni.

Stala sva torej na polici in potegnila vrv za seboj. Videla sva, da polica prehaja v nekakšno gredo, ki se vedno bolj zožuje in izginja v gladko plat, ki prepada okrog 200 m globoko na gredino s snežišči v zahodnem delu stene.

Mrzlo je velo s snega navzgor. Vseokrog je bilo gladko, z modrikastimi lisami poškopljeno skalovje, navzgor pa samo previsi... Niže doli nisva imela opravka s posebno izpostavljenostjo, svet je vse preveč razklan, da bi videla naravnost v dno, tu pa se stena nenadoma ustromi in na koncu gredine sem se počutil kot plesalec na vrvi, ko ima vse okrog sebe samo zrak.

Prehod je bil nenadejan. Nad gredo, ki je izginjala v steni, je štrlel iz plati nekakšen rob. Modec, ki me je zamenjal na varovališču, je z nekaj klini prišel podenj in kmalu sem videl samo njegovo nogo, ko je bingljala po zraku, s telesom pa je izginjal za ta rob, ki ga je bilo treba prejahati do široke police pod previsom. Od tod se nama je odprl pogled na strmo prečnico, ki se vleče čez ves zahodni del stene proti severozahodnemu grebenu. Tu sva bila zdaj kakor v mišji pasti. Samo z dolgotrajnimi vrvnimi manevri in prečenjem na vrvi bi se bila lahko umaknila nazaj pod stolp, če bi ne bilo prehoda, a tu v bližini je moralo biti tisto rebro, po katerem sva hotela priti naravnost navzgor. Toda že v dobrem raztežaju vrvi se je jela prečnica ožiti in previsi so se vedno bolj sklanjali nadnjo. Morala sva ji slediti. Ta greda je zdaj, v zvezi s sistemom polic, ki se s severovzhodnega grebena vlečejo v osrednjo grapo, del slovite prečnice čez vso steno, ki ji po mogočni sceneriji skoraj ni para v naših gorah. Izpostavljenost in trdna skala in potem plezanje pod nizkimi oboki, ko se z vsakim raztežajem odpirajo novi pogledi! Vse to naju je oškodovalo za izostali prehod na ono rebro.

Že sva bila blizu severozahodnega grebena, izpostavljeno dno je bilo vedno globlje in nad nama se je razkošatil mogočen rjav previs. Vse skalovje pod njim je bilo izjedeno od kapljajoče vode, a plezati se je dalo kakor po lestvi. Še strmo, gladko plat, ki sta jo prva ponavljalca označila za najtežavnejše mesto (V), je bilo treba izdelati. Modec je čeznjo spet splezal bos, — in naklonina se je izgubila v skladastih tvorbah. Razklano skalovje se je vzpenjalo v vršni greben, a kakor sva hitela, saj težko skoraj ni bilo več, pred temo nisva mogla biti na vrhu.

Ves dan je že bril veter, a v steni ga ni bilo čutiti. Izza Pece in Olševe so drug za drugim jadrali oblaki proti goram, a preden so

dosegli grebene so se razpuhtevali nad Logarsko dolino. Ves dan, vseh 14 ur. Zdaj pa naju je zajel mrzli grebenski piš. Samo navzdol, v dolino... A kmalu sva se prepričala, da ne bova prišla nikamor. V trdi temi sva takoj zašla s steze, tavalala sem in tja in se naposled znašla na izpostavljenem robu proti Škarjam. Malo sva potem zavila na južno stran, našla neko previsno skalovje in si pod njim izgrebla zavetje.

Mrzel piš naju je ovohaval izza vogla, ko sva ždela in prezebala. Roke sem si grel na prižgani pipi, tedaj pa je završalo, veter mi je vzel klobuk in ga odnesel nekam pod pomračeno nebo. Sever se je začel dajati z odjugo, zeblo naju je vedno bolj. Kakor lisica sem se zalezal pod skalo, Modec pa, ki v bivakih ni mogel usnuti, je imel žalostno usodo, da je poslušal moje žaganje in gledal na daljne luči Kamnika in Ljubljane.

Že zgodaj sva bila spet na Klemenškovi planini. Vreme se je naglo slabšalo in izza grebenov so se jele prevlekovati megle, ko sva se pozno popoldne prebudila v seniku in priredila lov na polhe. Zlodji so našli kruh tudi v oprtniku, ki je visel na tramu in ga nama skoraj do kraja požrli. Kakih pet jih je tičalo z naphanimi trebui v svojih skrivališčih med tramovi in za napuščem. Plen ni bil velik, samo dva sta bila odrta in v največje zgražanje planšarice položena v ponev. S to pečenko sva se dekletu do kraja zamerila, kar ušla je iz stana in se ni vrnila prej, dokler jih nisva pospravila.

Tiho tapljanje dežja po skodlah naju je vzdramilo v turborni naslednji dan. Utrujenost je minila in čas je bil za obnavljanje doživetij. Med plezanjem človeka vse preveč veže delo in v pričakovanju vedno novih odkritij gre mimo nadrobnosti, ki se potem v miru in sproščenosti iz napetosti pojavljajo druga za drugo. Na varovališčih gre pogled za utripajočo vrvjo, ki se izgublja za rob, sluh je zaostren, le ko spet čisto in jasno zazveni klin, je nekaj hipov oddiha. Tako so nezaznavno minevale ure v steni. Že zdavnaj se je premaknila senca čez melišča, lesk na vodi v dolini je ugasnil in z dnem je rastle tudi tišina, ki jo zgane le jek padajočega kamenja; nekje v globini blejajo ovce, raztrgan vrisk najde z vetrom pot v višave in spet je mir.

Pastir je ves dan oprezoval za nama. S travnikov v Grofički je gledal v steno, a naju ni mogel najti. Slišal je samo zabijanje klinov, trušč sproženih skal in kratke krike. To nerazumljivo, oddaljeno žitje je bilo morda bolj nasilno kot samo dogajanje v steni, ki je bilo brez velike epične širjave in brez vznemirjanj.

Okrutno okolje previsnih žmul in v dno grezečih se plati naju ni več navdajalo s podzavestno bojaznijo pred neznanim, v kateri lahko nastajajo usodne emocije. Plezalsko romantiko z grozečo smrtjo in drugimi stvarmi je zamenjala gola, preprosta stvarnost.

Tokrat sva imela poleg drugih ne dosti manj vrednih tur za seboj že severno steno Turske gore in Glavo v Štajerski Rinki, — nalogi, ki sta se zdeli nezmogljivi. Sicer izvrstni plezalci so bili klonili ob samem videzu, že ob misli, da bi se morali vesiti po onih

šipastih plateh, kjer med nogami vidiš prav v dno na posuto snežišče pod steno. Mnogokdaj je pozneje, ko smo s plezalsko tovarišijo posedali na Okrešlju, tekel pogovor o tem. Otresti se je bilo morečega vzdušja izza smrti Tauszherja v Turski gori in mnenja dr. Klementa Juga, Topolovca in drugih, da so vsa ta ostenja nepreplezljiva. Samo dve leti sta minili, ko ni bilo dr. Juga, ko je Janez Gregorin šel sam v Szalay-Gerinov greben in uspel, za njim pa so se jele kar zvrščati naveze po tem grebenu. Preplezati je bilo treba Križ, Štajersko Rinko in Tursko goro in mit o nepremagljivosti je minil. V dobrem letu sva z Modcem dosegla IV. in V. stopnjo in obstala na pragu VI. stopnje. Ojstrica je bila poslednja preizkušnja. Odslej nisva več klonila pred nobeno zapreko, kjer so le bile kake objektivne možnosti. Vendar sva svojo zmogljivost še podcenjevala, ker je pač nisva mogla primerjati na turah v slovitih stenah v inozemstvu. Tudi nama zgolj za ponovitve ni ostajalo časa. Čakale so naju še velike naloge. Naletela sva na sledove tujcev, odkrila njihove načrte in morala sva jih prehiteti.

Zdaj sva bila pod Ojstrico. Pravkar opravljena smer je odprla njeno steno, toda v njej sta bili še dve smeri, in vedela sva, da se bo treba skoraj vrniti. Zaenkrat pogledava še v severozahodni greben Ojstrice in v severno steno Škarij, naslednje leto pa prideva s pošteno zalogo klinov, novimi vrvmi in dobro mero časa. Vzhodni del stene, ki sta ga potem šele med vojno preplezala Herle in Vršnik, je na splošno veljal za nepreplezljiv (NA, stran 250), toda poleg naju sta bila o možnosti prepričana Ogrin in Omerza in računali smo na skrajno mejo VI. stopnje. Istega mnenja sta bila tudi oba Gregorina. Vstopil in poskusil pa ni nihče od nas. Zaposlil nas je Rzenik in druge stene. Ni se nam mudilo za to smer, za katero smo vedeli, da je ne more kar tako sneti kak prihajač.

Severozahodni greben Ojstrice so l. 1921 preplezali mariborski (nemški) plezalci Dadieu, Müller in Rungaldier, toda za to turo midva nisva vedela in tako sva spet tavela po snežišču čez Jame, ogledovala zahodni raz in mimogrede prišla že pod vrh Grla in se nama ni dalo spet vračati v dno pod najnižji odrastek. Tudi je bilo vreme preveč negotovo, da bi se lotila kake resnejše stvari. Zavila sva potem v neko zelenico pod zahodno steno in vsak po svoje rila vkreber. Po policah sem prišel na raz in plezal po njem nekako 50 m pod ogromni previs, nad katerim sva bila izstopila iz stene na greben. Naprej nisem mogel tvegati sam. Modec je kolovratil po neki grapi ob boku raza in kakor sva ugotovila pozneje po opisu v Hochturistu, je natanko zadel smer prvih plezalcev. Sešla sva se pod zajedo, ki drži v veliko škrapljasto plat; čez njo in čez nekaj grebenskih špic, ki sva jih vzela za vajo, sva bila v kratkem na vrhu. Imela sva prav, da nisva vstopila v raz. Že na vrhu naju je ujel dež in naju močil vso pot do Klemenškove planine.

Spet sva lahko posedala in se sušila v stanu, skupaj s Plesnikovim Miho, ki nama je bil znan že z Okrešlja, ko je isto leto spo-

mladi, ko sva v navezi z Grünfeldom plezala Malo Rinko, vodil lovsko družbo na ruševca. Da bi ne zaspali, so lovci takrat obsedeli v kuhinji Frischaufovega doma in pridno zamakali, tako da so namesto ruševca zjutraj imeli kapitalnega mačka. Zdaj je bil Miha gledal za gamsi v Škrbini in je imel s seboj svojo čarostrelno risanico, ki je nesla okrog ogla. Ni ga bilo težko pregovoriti, da je s praga pomeril na precej oddaljen štor na planem. Res, meril je pol metra vstran, a iz štora se je pokadila trhlina, ko ga je zadel. Čudovita puška, bi dejal, že zaradi tega, ker je imela tako izrabljeno cev. Žal, Mihi ni bilo usojeno, da bi jo še dolgo nosil. Vzeli so mu jo žandarji in odsedeti je moral 8 dni, ker je na divjem lovu onkraj Kotličev pod Tursko goro na bistriški strani, prav takrat, ko je bil dvorni lov, a revež za to ni vedel, ustrelil kralju Aleksandru gamsa izpred nosa. Samo neka baba je bila kriva, da so ga dobili. Na Logarski planini je nabirala ščavje in ga je videla priti z gamsom čez pleča, pa je povedala zasledovalcem.

Miha je znal pripovedovati, saj je vse življenje prebil v gorah. Vodil je in nadeloval pota in perfektno je obvladal lovsko latinščino. Prav težko nama je bilo, ko smo se zjutraj razšli.

To pot sva le polagoma ubirala ride s Klemenškove planine proti Jamam. Naložila sva vso prtljago in v vročem dnevu, ki je znova obetal skorajšnji dež, sva prišla pod steno Škarij.

Slovo ni bilo težko. Dekle naju je menda ohranilo v dobrem spominu, saj ji nisva pustila drugega kakor nekaj dinarskih kovanecv za mleko, ki bi ga sicer zlila svinjam, in mi zato vest ni prav nič očitala, da sem ji sunil nekaj sajastih krogel domačega poselskega sira, ki se je sušil na tramu nad ognjiščem in je dober le takrat, če ni kaj boljšega. Za odškodnino pa sem dal pastirju pol zavitka tobaka in tako smo bili vsi opravljeni.

Kje bova vstopila v steno, sva seveda vedela. Take, komaj 300 m visoke stene tedaj še niso bile v modi in tudi sicer ni bilo videti v njej posebnih možnosti. Sploh so plezalci tistih dob take stene prezirali, vendar je prav v takih monolitnih, domalega navpičnih zidovih vzniklo moderno plezalstvo in se je tehnika razvila do viška. Tu ni šlo več za komponiranje smeri s kombinacijami razčlemb, ker jih iz daljave sploh ni videti. In ta stena je zgolj le takšen trikotnik, ki ga na vzhodu oklepa mogočna poklina, na zahodu pa s previsnimi bolvani zatrpan ozebnik. Plasti v steni vise navzdol in nobenega prostora ni za varovališča, zamenjava bi bila možna le ob klinih in vise v zankah.

V dnu je stena okrog 100 m široka. Vstopila sva na njenem vzhodnem obrobju, čez neke previse in po reži za odpočenim skladdom dosegla visečo polico, ki dober raztežaj vrvi nad dnom reže steno povprek do kuloarja. To polico sva prešla do kraja in čeprav sva vseskozi gledala navzgor v steno, nisva našla nobene možnosti, da bi z nje prišla naprej in vanjo. Strehaste, kakor opeka položene plasti so se dvigale v višavo, zdaj pa plezaj, če moreš! Tudi špranj

v takem svetu skoraj ni in če bi bilo sploh mogoče vstopiti, bi bilo treba priti čez ali pa odleteti v grušč. Tako sva naletela na mejo človeške zmogljivosti, ko vsa volja in tehnika nič več ne pomenita ob uporni skalni gmoti. Posedela sva na robu kuloarja, prisiljena v kompromis. Čeprav naju ni posebno mikalo, sva zavila vanj. Previsni, zagozdeni kladi sta takoj dali dovolj opravka, kmalu nad njima pa se je izgubil kuloar v črnem previsu. Že po prvem raztežaju sva bila razvneta in gnalo naju je naprej. Na levi je bila navpična poklina, ki drži iz grape na rob stene. Šele tu, v njeni polovični višini, je bilo mogoče priti vanjo. A samo kratka, napokana polica je segala med sklade in se brezupno končala med strehastimi platmi. Naprej je šlo tik ob robu nad kuloarjem. Treba je bilo nekaj klinov, potem pa je zaprla pot rjava kakor mozaik nadrobno opokana plat ob previsu vrh kuloarja. Vražje je bila krušljiva in z zabijanjem v njej ni bilo nič. Samo kakih 5 m je visoka, a sem komaj prišel čeznjo. Samo nekoliko napačen prijem, rahla negotovost v prelaganju ravnotežja in obvisel bi na vrvi pod previsom vrh kuloarja. Bil sem tik pred padcem, ko sem na srečo dotipal trden rob in se po njem ves premočen od potu potegnil navzgor.

Dosegla sva pleča, oni nagnjeni v steno moleči pomol pod zahodno špico Škarij in kmalu sva stala tudi na vrhu, žal, s kompromisom na svojem plezalskem rovašu.

Če ne gre, pač ne gre. V stenah, kjer je več možnosti, so prve naveze skoraj dosledno izbrale najlažjo. Zato je danes kočljivo presojeti pionirska dejanja iz časov, ko so bila celotna ostenja še nepreplezana in torej za prve plezalce ni bilo nujno, da bi šli v težavnejše smeri, ki jim na splošno tudi še niso bili kos. Zmogljivost se je večala z razvojem in v sicer preplezanih stenah so bile potegnjene nove, vedno bolj težavne smeri. Če bi ne bilo teh prvih plezalcev z njihovimi v današnjem smislu skromnimi uspehi, ki pa so tedaj pomenili višek, in če bi celotni alpski svet ne nudil toliko tisoč in tisoč najbolj raznoličnih tur, bi plezalstvo ne moglo doseči sedanjega razmaha.

Sede na špici Škarij, pred razprostrtim pogledom na Logarsko dolino in Okrešelj, nisva mislila na to, da načenjava neko novo obdobje v našem plezalstvu. Hotela sva le naprej in doseči več, delala pa sva brez hrupa in iskanja slavospevov. Nisva opravila vsega, kar sva se namenila, toda ko se vrste pred menoj doživetja v gorah, vsa ta dolga rajda dni in noči, sonce in senče, neurja in meteži, je vse to bilo del bujnega, razgibanega in polnokravnega življenja.

Vračala sva se z vrha in pogled na svetle plati v Ojstrici se je utrnil. Bilo je slovo od njenih skritih mikavnosti. Zamišljena sva počasi stopala po Grlu navzdol, po poti, ki jo je »najšel Dežman — Suhc« in desetletja niso mogla izprati njegovega napisa na skali. Tako so ostali zapisani preživeti dnevi v naju, ko sva šla proti Okrešlju, novim vtisom in doživljanjem naproti.